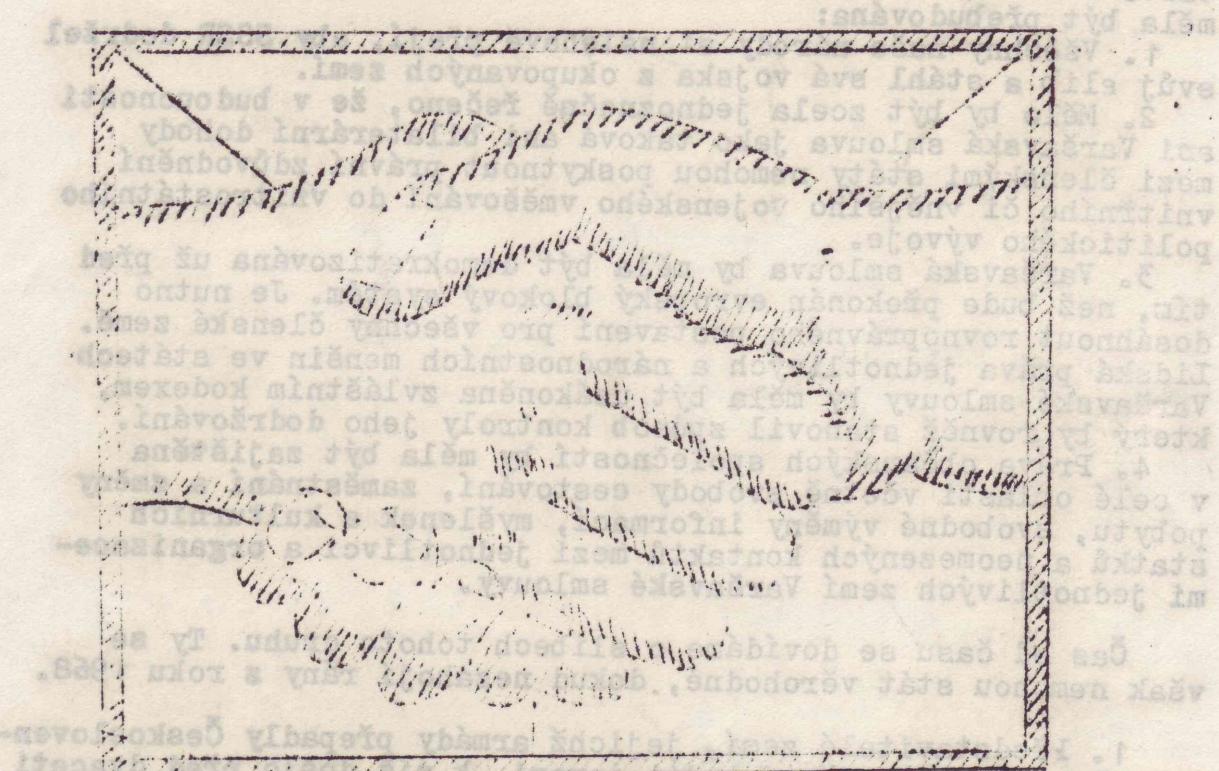

Informační

bulletin

POLSKO-ČESKOSLOVENSKÉ SOLIDARITY

č.1
říjen 88

- 2 -

Společné východoevropské prohlášení k 20. výročí invaze
vojsk Varšavské smlouvy do Československa.

Československé reformní hnutí roku 1968 bylo dalším pokusem, po maďarském a polském roce 1956, demokratizovat systém, importovaný do naší části Evropy ze Sovětského svazu.

Pražské jaro dokázalo, že demokratizace zůstává politickou vůlí našich národů. Ukázalo se, že spoluprací různých sil lze dosáhnout nenásilné a civilizované změny. Je tedy proto dodnes pro naše společnosti, toužící po demokracii, inspirací a naději.

Agresie armád Varšavské smlouvy vnutila útlak a stagnaci nejenom Čechoslovákům. Vedla k vítězství reakčních sil celé oblasti a předznamenala dnešní krizi ve východní a střední Evropě.

Je to pro nás varováním, abychom neomezovali naléhavé požadavky hospodářských a politických reforem jen na jednotlivé země Varšavské smlouvy. Samotná Varšavská smlouva by měla být přebudována:

1. Všechny naše národy si naléhavě přejí, aby SSSR dodržel svůj slib a stáhl svá vojska z okupovaných zemí.

2. Mělo by být zcela jednoznačně řečeno, že v budoucnosti ani Varšavská smlouva jako taková ani bilaterální dohody mezi členskými státy nemohou poskytnout právní zdůvodnění vnitřního či vnějšího vojenského vměšování do vnitrostátního politického vývoje.

3. Varšavská smlouva by měla být demokratizována už před tím, než bude překonán evropský blokový systém. Je nutno dosáhnout rovnoprávného postavení pro všechny členské země. Lidská práva jednotlivých a národnostních menšin ve státech Varšavské smlouvy by měla být uzákoněna zvláštním kodexem, který by rovněž stanovil způsob kontroly jeho dodržování.

4. Práva občanských společností by měla být zajištěna v celé oblasti včetně svobody cestování, zaměstnání a změny pobytu, svobodné výměny informací, myšlenek a kulturních statků a neomezených kontaktů mezi jednotlivci a organizacemi jednotlivých zemí Varšavské smlouvy.

Čas od času se dovídáme o slibech tohoto druhu. Ty se však nemohou stát věrohodné, dokud nezahojí rány z roku 1968.

1. Představitelé zemí, jejichž armády přepadly Československo, by měli veřejně odškodnit invazi, k níž došlo před dvaceti lety. Útoky proti Pražskému jaru by měly okamžitě přestat a tisíce lidí, kteří byli vyloučeni z politického, kulturního a vědeckého života, by měli být rehabilitováni.

2. SSSR by měl vyjasnit nejen chybějící fakta týkající se sovětsko-polských vztahů, ale i svou roli v represi proti berlínským dělníkům v roce 1953, v potlačení maďarského povstání z roku 1956, v potlačení československé demokratizace z roku 1968 i v polském puči z roku 1981.

Nic z těchto věcí nepřijde shora. Měli bychom tento proces začít jednoznačným prohlášením, že naše národy nikdy nedaly souhlas k této ostudné invazi, kterou naše vlády řídily našim jménem. Také my jsme jejími oběťmi. My ve východní a střední Evropě se můžeme stát vítězi jen jako slobodné, demokratické, rovnoprávné národy.

- 3 -

Společné východoevropské prohlášení k 20. výročí invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa podepsalo 23 občanů Československa, 26 Sovětského svazu, 26 Maďarska, 31 Polska a 13 NDR.

/Počet podpisů pod prohlášením není směrodatný, protože představuje pouze příklady velké podpory, jíž se textu v nezávislých skupinách dostalo./

Rozhovor s Miroslawem Jasińskim reprezentantem Polsko-česko-slovenské solidarity a Jarosławem Brodou redaktorem jejího Informačního bulletinu.

... Kdy vznikla Polsko-československá solidarita ?

J. Broda: V roce 1981, na to téma by mohl povědět více tady Mirek Jasiński, protože byl u toho. Několik let pracovala tajně a teprve v roce 1987 bylo rozhodnuto zveřejnit její existenci, zvolit mluvčí a založit Kruh přátel polsko-čs. solidarity, který měl hrát roli jisté ochrany samotných aktivistů. Práce zpočátku spočívala hlavně na výměně materiálu, nezávislé literatury a zejména informací.

... Takže, ta celá iniciativa vyšla z vaší strany ?

M. Jasiński: Ne, to není přesné. Dohoda sice byla podepsána v Polsku, ale za účasti delegátů Charty 77. Vojenský stav na čas přerušil kontakty, ale od roku 1982 se práce rozběhla. Samo zveřejnění naší aktivity bylo pak rozhodnutím čistě polským, protože jsme došli k závěru, že po uvěznění Petra Pospíchala už další ukrývání existence Polsko - čs. solidarity nemá smysl.

... Kdy byl založen Informační bulletin ?

J. Broda: Naše, tedy polská verze vychází od ledna 1988. Je to časopis vydávaný poměrně v malém nákladu, není to tedy tiskovina orientovaná na širokou čtenářskou obec. Zasahujeme spíš do okruhu různých nezávislých iniciativ, do redakcí nezávislých vydavatelství, a naší ideou je představit těmto institucím současné Československo, jeho problémy, hnutí za svobodu, informace o samizdatu, anotace časopisů... Bulletin má v plánu vybudovat jakousi "banku překladů", zatím je celý projekt brzděn nedostatkem financí, ale pracuje se na tom. Jde o to, že na jeho stránkách představujeme jednotlivé publikace a nabízíme je různým redakcím, která daná problematika zajímá.

... Mohl byste charakterizovat okruh zájemců o váš bulletin ?

J. Broda: Je velmi široký. Z jedné strany jsou to vydavatelství a redakce, které se zajímají o problematiku střední Evropy, o vztahy mezi Východem a Západem; pak jsou to politická seskupení, např. "Solidarita bojující" - která ostatně má mezinárodní spolupráci ve svém programu; - nebo skupina kolem bývalého KORu, kde to je už tradice, oni přece první začali s kontakty s Chartou a v jistém smyslu je dnešní práce pokračováním jejich tehdejší aktivity; dál tých mohl zmínit určité

skupiny katolické; mládež, kterou velmi zajímá český underground...

M. Jasiński: Je dobré vědět, že bulletin je rozšírován podle určitého klíče; část nákladu každého čísla je posílána stálým odběratelům a část - v závislosti na tématu - se dostává ke konkrétním skupinám. Např. číslo 4, věnované undergroundu, bylo šířeno mezi mladými lidmi, a podobné to bylo s distribucí předposledního čísla, který reprezentoval situaci katolické církve v Československu - ten byl rozdáván mezi kněží a do katolických kruhů. Protože se vždy snažíme aspoň zčásti dostat bulletin k potenciálním sympatizantům, kteří by později mohli navázat se svými prověřejšky bezprostřední kontakty.

J. Broda: Já bych tady ještě zmínil takovou všeobecnou věc týkající se zájmu o bulletin, která ovšem souvisí přímo se základní ideou Polsko - čs. solidarity. Tento zájem se rychle zvětšuje, pravděpodobně budeme muset zvýšit náklad...

... Promiňte, náklad je zhruba jaký?

J. Broda: V současné době zhruba 1 000 kusů v rozsahu od čísla do šestnácti stran formátu A5. A dynamičnost tohoto zájmu má kořeny v této situaci: zde, která dělí Polsko a Československo je tak neprostupná, a lidé v Polsku vědí o Československu tak málo, že je naše informace - ať už se týkají hnutí za lidská práva nebo vysoké úrovně českých vydavatelských aktivit - přímo šckují. To se týká dokonce i lidí v opezi, kteří se o českou problematiku speciálně nezajímají. Jsou prostě zaskočeni a probouzí se v nich zájem. Stejná situace byla i s nahrávkami českého undergroundu a rocku - mládež u nás byla překvapena. Tady se k tomu přidal ještě ten moment, že zatímco u nás je například punk téměř podporován nebo přinejmenším nepotlačován - existuje festival v Jarocině atd. - tam je všechno hnáno do podzemí a to vyžaduje mnohem větší osobní angažmá. Na polské straně to budí jak interes, tak i respekt, a o to nám především jde. Proto se snažíme být jaksi nad-politickými. Chceme pokud možno objektivně informovat naše české přátele o polském politickém spektru a samozřejmě naopak polské čtenáře seznámit s celou šíří české aktivity.

... Pokud vím, tak vaše skupina dělá i velmi důležitou práci na poli lidských práv.

M. Jasiński: Ano. Především je tady ta velká akce patronátu nad politickými vězni v sousední zemi. Na obou stranách hraniče jsou dva koordinátoři, jejichž jména jsou zveřejněna, a ti se touhle věcí zabývají. Konkrétně se jedná o to: navrhli jsme, aby různé nezávislé instituce nebo osoby vzali do ochrany vězni v druhé zemi, abychom tím solidaritu s vězněnými dostali z úrovně všeobecných deklarací a protestů na rovinu mnohem konkrétnější. Protože jsme toho názoru, že pouze na těchto konkrétních vazbách lidské solidarity je možno později stavět nejrůznější obecné deklarace. Je to určitý styl myšlení: vize budoucnosti budovat na konkrétní práci přítomnosti. Dobře to vyjádřil Petr Uhl, když na otázku, jaký význam pro budoucnost našich zemí má polsko-čs. solidarita, odpověděl, že na to je těžká odpověď, neboť tato polsko - čs. solidarita je už sama budoucností, je modelem, podle něhož vychom v budoucnosti -

v daleko větším měřítku, samozřejmě - chtěli pracovat. To znamená vycházet z respektu a úcty k odlišnosti. Všichni víme, že naše tradice a náš styl myšlení je odlišný, ale ukazuje se, že tato odlišnost není na překážku vzájemné spolupráce.

... Jeden z posledních případů, o které jste se starali a na němž jste dokázali, že skutečně můžete zburcovat stovky a tisíce lidí, byl Petr Pospíchal. Byly ještě jiné případy, do nichž jste vstoupili?

M. Jasinski: Pořád mluvíme jen o polské straně. Ale nezapomínejme, že zde jsou i naši českoslovenští partneři. Tí letos uskutečnili letákou a dopisní akci za propuštění Józefa Piniora a Czeslawa Borowczyka. Pak zde byla společná akce s WiPem - hladovka za propuštění Dutkiewicze - která se později změnila na putovní hladovku za všeobecné propuštění věznů svědomí. V současné době je přímých akcí ve prospěch politických věznů méně, protože počítáme s tím, že hlavním elementem v této oblasti se stane patronát. Samozřejmě pořád existuje možnost, že bude uvězněn někdo z nás v důsledku této aktivity, jak se to stalo v dubnu téhož roku, když byli zadrženi čtyři lidé v Krkonoších - dva Poláci a dva Češi, a je jasné, že v tom momentě se pro nás stává obrana našich členů základní věcí. Doufejme, že k tomu nedojede, že se to vládě nevyplatí, protože by tím riskovala podobnou aféru, jako v případě Pospíchala.

... V Československu jsou střediska Polsko - čs. solidarity v Praze a v Brně. V Polsku je to jenom Vroclav?

M. Jasinski: Vroclav a Varšava.

... Máte styky i s nějakými organizacemi v zahraničí?

M. Jasinski: Ano. Obrátili jsme se na česká exilová nakladatelství a redakce časopisů s tím, aby nám posílaly své materiály. Je přece absurdní, abychom tuto exilovou literaturu pašovali z Československa. Stejně by se na naše exilová vydavatelství měla obrátit česká strana.

Jak jsme se dozvěděli, vytváří se v Československu síť nezávislých knihoven polské literatury. Zkoušíme to i my, i když je věc komplikovaná hlavně unikátností některých publikací. Hlavně pokud jde o různé menší edice - celý náklad je často pouhých pět či šest kusů. Snažíme se to v tom případě přefotit na mikrofilmy, čímž bychom mohli lidem, kteří se o tuto problematiku zajímají např. vědecky nebo publicisticky, zpřístupnit dílo na filmu, jako to dělá normální knihovna.

... Mluvíme spolu na půdě konference o lidských právech v Krakově. Chtěla bych se zeptat, jak po této stránce vypadá vaše osobní situace, situace vaší skupiny. Jsou nějaké náznaky větší tolerance, nebo jak to vypadá?

J. Broda: Řekl bych asi to, že - aspoň zatím - polské úřady nesahají k brutálnějším metodám /např. k dlouhodobým trestům/, protože by to zřejmě nemohly dost dobře vysvětlit propagandicky. Za co bychom vlastně měli být souzeni v eventuálním procesu? Za internacionální spolupráci, kterou oni oficiálně

. podporují? Na druhé straně vime, že úřady jsou o naší činnosti informovány a velmi jim vadí. Jejich nespokojenosť se projevuje v relativně méně drastických šikanách, například ve vyhazovech z práce. To potkalo právě třeba tady Mirka. Nebo naši spolupracovníci nedostávají pasy - ani na Západ a tím méně na Východ. My dva s Mirkem už pracujeme dost dlouho a jsme zvyklí na jiné metody policie, takže teď nám to připadá jako luxus.

A ještě bych tady zmínil dvě věci. Jednak naši iniciativu s vydáváním souběhu současné české literatury. Už jsme s tím začali, vyšel Hrabal, Obsluhoval jsem anglického krále; chystá se výbor ze Skvoreckého, snad Patočka, Pelc...

A druhá záležitost z poslední doby: známá Pomerančová alternativa - možná tak trochu pod vlivem naší práce - udělala překrásnou akci, překrásný happening na Sněžce. V den 20. výročí invaze vyhlásila, že je velmi znepokojena vývojem v Československu a proto se cítí povinna udělit mu bratrskou pomoc. Velká skupina jejích členů se převlékla do starých vojenských uniform a vyzbrojeni dětskými flintami zútočili v Krkonoších na polsko - českou hranici. Celý den tam probíhalo jakési střetnutí s armádní brigádou, která je honila po horách, čímž se poprvé od války dostalo velení této brigády možnosti opravdu bránit hranici.

M. Jasinski: Akce skončila úspěchem, protože Pomerančová alternativa na sebe vázala tak velkou část armádních strážců hranic, že to umožnilo desítky Čechů - také účastníků happeningu - bez problémů proniknout na naše území. Útok z české strany armáda zřejmě nečekala už vůbec.

J. Broda: Ochrana hranic zadržela 80 osob, které po několika hodinách propustila.

Ještě jedna zábavná historie: velitel oné brigády vyjádřil v rozmluvě s Waldemarem Frydrychem, šéfem Pomerančové alternativy, své uznání nad dobrou strategií celé akce. Waldemarova přezdívka je Major a velitel brigády ho tedy tituloval "pane majore", on jeho zase "pane plukovníku". Rozešli se se vzájemným bojovým respektem.

... A ta Pomerančová alternativa je odkud?

M. Jasinski: Tady z Vroclavi, počítá se k uměleckému směru "socialistický surrealismus". Apropo hranice - důležitým prvkem našich snah je boj za svobodu cestovat. Od 1. srpna se trochu změnily předpisy, což je minimální krok v narušení hermetičnosti této hranice, kterou T. G. Ash nazval skutečnou železnou oponou současné Evropy. Neustálý tlak už v tomto směru přináší jisté ovové, polská vláda by poměrně ochotně hranici otevřela, ale bohužel z české strany není velká rezonance. Český režim má čím dál větší tendence k uzavírání se před světem. Například v nedávné minulosti bylo Československo jedinou zemí, kam Poláci nemohli cestovat, pokud tam neměli rodinu. Stačí abychom to porovnali se situací v Západní Evropě, kde státní hranice zanedlouho prakticky zaniknou, aby vynikla v celé kráse absurdita našeho přístupu.

Nezávislému samosprávnému odborovému svazu Solidarita

Společně s vámi a s milióny dalších Poláků si připomínáme osmé výročí podepsání gdaňských dohod, které fakticky znamenaly vznik Solidarity. Nezávislé odborové hnutí v Polsku nebylo zlikvidováno ani vyjimečným stavem, ani zákazy a ani mnichovskou perzekucí a násilím proti dělníkům a odborovým vůdcům. O potřebnosti odborového pluralismu a tedy i formálního uznání nezávislých odborů svědčí nynější situace ve vaší zemi a především stávky, které jsou reakcí na zhoršující se postavení pracujících. Podporujeme pápas polských dělníků za splnění politických a sociálních požadavků a připojujeme se k požadavku na opětovnou legalizaci Solidarity.

31. srpna 1988

Polsko - čs. solidarita /čs. část/

Petr Pospíchal

Anna Šabatová

x

x

x

Dne 4. září se na polsko - čs. hranici setkali představitelé Polsko - čs. solidarity. V průběhu rozsáhlé debaty bylo konstatováno, že v současné době jsou v Polsku vězněni účastníci stávkových akcí a v Československu jsou trestně stíháni účastníci pražské manifestace 21. 8. 1988.

Zádáme polskou, československou i světovou veřejnost, aby vystoupila na obranu trestně stíhaných a vězněných, mezi nimiž jsou i dva členové Polsko - čs. solidarity Zbigniew Janas a Józef Pinior.

Pracovní skupina Polsko - čs. solidarity:
Jarosław Broda Petr Uhl
Mirosław Jasinski Petr Pospíchal
Mieczysław Piotrowski Jan Urban

x

x

x

Adam Michnik opět publikuje v oficiálních časopisech

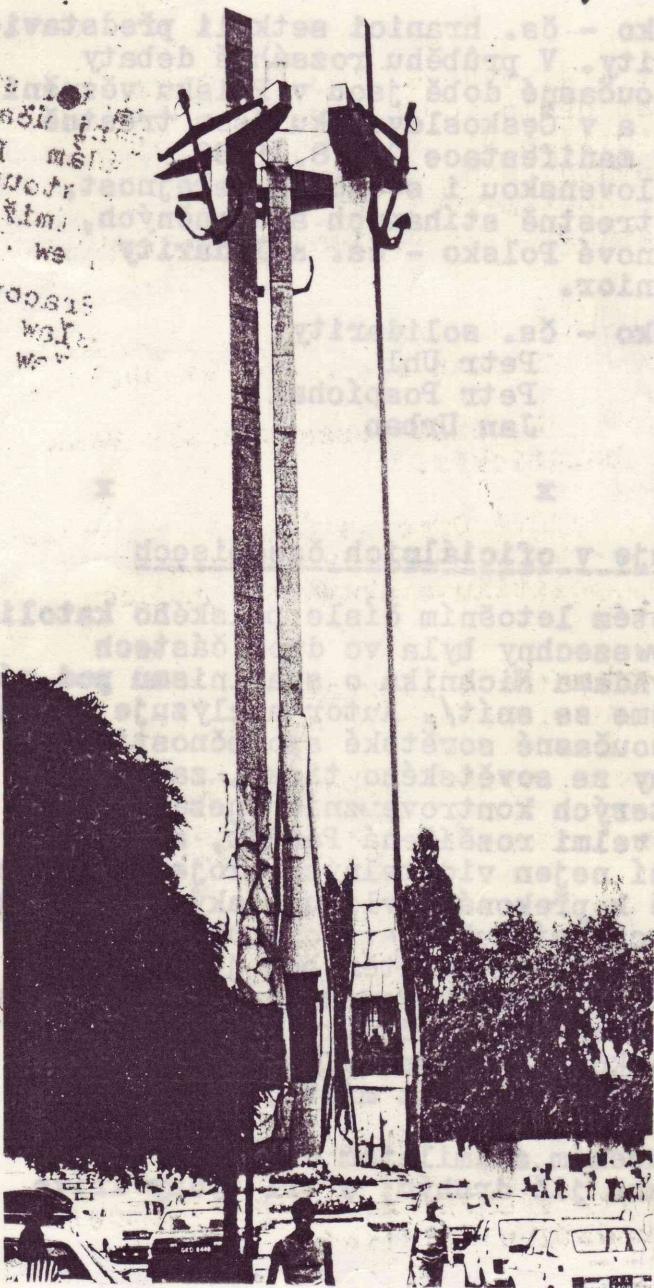
V sedmnáctém a osmnáctém letošním čísle polského katolického týdeníku *Tygodnik Powszechny* byla ve dvou částech otištěna rozsáhlá studie Adama Michnika o stalinismu pod názvem *Wiecej marzeń /Nebojme se snít/*. Autor analyzuje různé postoje ke stalinismu v současné sovětské společnosti. Cituje časopisecké prameny ze sovětského tisku, zabývá se významem a ideologií některých kontroverzních nezávislých hnutí, jako je například velmi rozšířená Pamjať, a pokouší se najít cestu k překonání nejen viditelných projevů stalinistického děditství, ale také k překonání vlivu, jaký stalinismus zanechal na přístupu k duchovní kultuře. Pozoruhodné je, že tento velmi obsáhlý článek byl otištěn bez jediného cenzorního zásahu, jakým se *Tygodnik Powszechny* málokdy vydá i u kratších a zdaleka ne takto společensky aktuálních článků. Podle polského tiskového zákona platného od roku 1983 mohou redakce časopisů vyznačovat místa, na nichž cenzura zasáhla.

Tento článek je po nuceném sedmiletém odmlčení Adama Michnika v oficiálním tisku již druhým; o tři týdny dříve

Brána gdaňské loděnice
V. I. Lenina v době stávky
v květnu 1988

Pomník před gdaňskou loděnicí postavený v roce 1981 na paměť obětem policejní represe při dělnických nepokojích v prosinci 1970

GDAŃSK 19.VI.1988

PR Lowiec głosuje
Polak - BOJKOTUJE!

uveřejnil týdeník Gwiazda morza vycházející v Gdaňsku jiný jeho příspěvek.

Lze jen doufat, že si čeští překladatelé k novým Michnikovým publicistickým pracem brzy najdou cestu.

-pp-

x

x

x

Kontaktní adresy redakce:

Petr Pospíchal, Arbesova 6, 638 00 Brno - Lesná
Petr Uhl, Anglická 8, 120 00 Praha 2 /tel. 261 9573/
Jarosław Broda, ul. Buska 8/13, Wrocław
Mirosław Jasinski, ul. Kozanowska 73/11, Wrocław
Wojciech Maziarski, ul. Braci Załuskich 3a/58, Warszawa
/tel. 33 66 96/

x

x

x

Knihovna Polsko - čs. solidarity /k dispozici v Československu/

časopisy:

1. NOWA KOALICJA, čísla 1 - 4, vydává NOWA, Varšava, od čísla 3 Kręg, Varšava, rozsah okolo 100 stran, 1985 - 1987. Časopis se zabývá historií a současností střední a východní Evropy, represeemi státní moci v tomto zeměpisném prostoru a nezávislými hnutími, důraz je kladen na národní specifiku v této oblasti a na vzájemnou spolupráci národů.
2. WEZWANIE, Niezależne pismo literackie, čísla 12, 13, vydává Pokolenie, Varšava, rozsah okolo 150 stran, 1987, 1988. Časopis je zaměřen literárně, část rozsahu čísla však vždy ponechává tématum politickým.
3. JESTEŚMY, číslo 1 /16/, vydává Oficina Śląska, Katowice, rozsah 150 stran, leden - únor 1988, dvouměsíčník. Časopis pro literaturu, politiku a aktuální společenské dění.
4. STAŃCZYK, Pismo konserwatystów i liberalów, číslo 7, vydavatel neuveden, Varšava, rozsah 72 stran, 1987.
5. MAGAZYN ROBOTNIKA, číslo 1, vydává Robotnik, rozsah 100 stran, 1985. Politický časopis zabývající se teorií i praxí.
6. MYŚL NIEZALEZNA, Pismo społeczno- polityczne, číslo 26 - 27, vydává Wyzwolenie, Varšava, rozsah 75 stran, 1987. Společensko-politické eseje a polemiky, literární a historické texty.
7. ABC. Adriatyk, Bałtyk, M. Czarne, vydává Antyk, číslo 4, rozsah 108 stran, 1986. Politicko-historický časopis. /Pokračování příště/

Bulletin Polsko-čs.solidarity vychází s finanční pomocí East European Cultural Foundation, sídlící v Londýně.
Náklad č.1/88: 200 ks